

3. 11. 2022

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Porušení právních norem stanovených na ochranu života a zdraví zadržených osob a následky jejich porušení

Podle Úmluvy o ochraně základních práv a svobod je právo každého na život chráněno zákonem.[1] Přitom se státům ukládá nejen povinnost zabránit úmyslnému či protiprávnímu zbavení života, ale i povinnost přijmout vhodná opatření k ochraně životů, které podléhají jejich pravomoci.[2] Z rozsudku ESLP ze dne 16. 2. 2012, ve věci Eremiášová a Pechová proti České republice, stížnost č. 23944/04, dále vyplývá, že povinnost chránit zdraví a pohodu zadržených osob v sobě zahrnuje i povinnost přijmout přiměřená opatření k ochraně těchto osob před sebepoškozením.

Nejvyšší soud ČR v rozsudku ze dne 10. 11. 2021, sp. zn. 30 Cdo 883/2021 (dále jen „**rozsudek**“), uzavřel, že **dojde-li k porušení právních norem stanovených na ochranu života a zdraví osoby, jež byla zadržena a umístěna do policejní cely, je zpravidla dána příčinná souvislost mezi tímto porušením a újmou na zdraví či úmrtím dané osoby, ledaže by bylo prokázáno, že by k poškození jejího zdraví nebo k jejímu úmrtí došlo i tehdy, kdyby uvedené porušení nenastalo.**

V daném případě šlo o to, že příslušníci Policie ČR v lednu roku 2016 zadrželi muže podezřelého ze spáchání zločinu krádeže[3], zločinu poškození a ohrožení provozu obecně prospěšného zařízení[4] a přečinu poškození cizí věci.[5] Podezřelého následně vyšetřil lékař, který uzavřel, že je schopen policejních úkonů a lze jej umístiti do policejní cely. Zadržený ve věci vypovídal, přičemž se ke spáchání trestné činnosti doznal a avizoval, že celé věci lituje a chtěl nahradit vzniklou škodu.

Nicméně zasahující policisté:

1. zadrženému při osobní prohlídce a před jeho umístěním do cely sice odebrali tkaničky z bot, avšak mu ponechali mikinu s pevně všitou tkaničkou na stahování v kapuci;
2. nejpozději v době od 19:15 hodin neurčili konkrétní osobu odpovědnou za střežení zadrženého;
a
3. umístili jej do policejní cely.

Ještě téhož dne po 20:00 hodině došlo k úmrtí zadrženého, a to oběšením na tkaničce od mikiny na mříži policejní cely. Jeho tělo bylo nalezeno ve 20:40 hodin bez známek života.

Matka nezletilé dcery zadrženého pak podala žalobu na Českou republiku - Ministerstvo spravedlnosti, kterou se domáhala zaplacení nemajetkové újmy ve výši 5.000.000 Kč za ztrátu životního partnera (zadrženého), náhrady škody ve výši 18.901 Kč spočívající v nákladech na jeho pohřeb a měsíční renty ve výši 8.000 Kč, neboť touto částkou jí měl zadržený přispívat na společnou domácnost. Žalobu odůvodnila tím, že jí vznikla újma úmrtím zadrženého, ke kterému došlo v důsledku nesprávného úředního postupu policejního orgánu. Ve smyslu § 13 odst. 1 věty první zákon č. [82/1998 Sb.](#),[6] totiž platí, že „*stát odpovídá za škodu způsobenou nesprávným úředním*

postupem.“ Nesprávným úředním postupem je také porušení povinnosti učinit úkon.

Soud I. stupně dospěl k závěru, že v daném případě došlo k nesprávnému úřednímu postupu ze strany zasahujících policistů, kteří byli uznáni vinnými ze spáchání kázeňského přestupku.^[7] Avšak dle jeho názoru nebylo možné uzavřít, že by tento nesprávný úřední postup byl takovou příčinou, bez jejíž existence by nevznikl škodný následek – úmrtí zadrženého, když dokonané suicidální jednání bylo svobodným rozhodnutím zadrženého, který k jeho realizaci vyvinul dostatek vnitřní odvahy a úsilí.

Soud I. stupně se mimo jiné zabýval i otázkou, zda je vůbec možné nalézt věc, kterou by objektivně nešlo zneužít k ohrožení vlastního života, neboť téměř ze všech oděvů lze vytvořit škrtidlo a sebepoškodit se dá i údery o zeď. Podle soudu I. stupně též nebylo prokázáno, že by úmrtí zadrženého bylo v příčinné souvislosti s tím, že nebyla určena osoba odpovědná za jeho střežení. Přitom předeslal, že i kdyby tato osoba určena byla, bylo by její povinností osobně zkontrolovat zadrženého minimálně jednou za hodinu.^[8] Tento interval však dle jeho názoru umožňuje osobě v cele mít dostatek času k realizaci sebevražedného záměru.

Žaloba tak byla **zamítnuta**. Proti tomuto rozhodnutí se žalobkyně odvolala. Nicméně odvolací soud napadený rozsudek **potvrdil**, neboť považoval za správnou úvahu soudu I. stupně o tom, že nebýt nesprávného úředního postupu spočívajícího v neodebrání mikiny s integrovanou tkaničkou, mohl zadržený sebevraždu spáchat i prostřednictvím jiné části oděvu. Dále odvolací soud uzavřel, že jakkoliv bylo umístění zadrženého do cely shledáno nesprávným úředním postupem, pak tato skutečnost nemohla v zadrženém vyvolat rozhodnutí spáchat sebevraždu. Zamítavé rozhodnutí odvolacího soudu tak stojí na **právním** závěru o neexistenci příčinné souvislosti mezi nesprávným úředním postupem a vznikem újmy na straně žalobkyně.

Žalobkyně se však s tímto závěrem neztotožnila a rozsudek odvolacího soudu napadla **dovoláním**. A tak se případem zabýval Nejvyšší soud, který v rozsudku nejprve připomněl, že **zákon č. 82/1998 Sb. zakládá objektivní odpovědnost státu** (bez ohledu na zavinění), jíž se nelze zprostit a která předpokládá současné splnění následujících předpokladů:

1. nesprávný úřední postup či nezákonné rozhodnutí,
2. vznik škody,
3. příčinná souvislost mezi nezákonným rozhodnutím či nesprávným úředním postupem a vznikem škody.

Jejich existence musí být v soudním řízení bezpečně prokázána a nepostačuje pouhý pravděpodobnostní závěr o splnění některé z nich. **Příčinná souvislost se totiž nepředpokládá, nýbrž musí být prokázána, v tomto směru se tak jedná o otázku skutkových zjištění.** Právní posouzení příčinné souvislosti pak spočívá ve stanovení, mezi jakými skutkovými okolnostmi má být existence vztahu příčiny a následku zjišťována, případně zda a jaké okolnosti jsou způsobilé tento vztah vyloučit.^[9]

Příčinná souvislost je tak jedním z nezbytných předpokladů odpovědnosti za škodu a ve smyslu ustálené judikatury je dána tehdy, je-li škoda podle obvyklého chodu věcí i obecné zkušenosti, adekvátním následkem protiprávního úkonu či škodní události.^[10]

Nejvyšší soud pak v rozsudku připomněl: „V režimu zák. č. **82/1998 Sb.** se o vztah příčinné souvislosti jedná, vznikla-li újma následkem nezákonného rozhodnutí či nesprávného úředního postupu, tedy je-li nezákonné rozhodnutí či nesprávný úřední postup a újma ve vzájemném poměru příčiny a následku, a tudíž je-li doloženo, že nebýt nezákonného rozhodnutí či nesprávného úředního postupu, k újmě by nedošlo. **Byla-li příčinou vzniku škody jiná skutečnost, odpovědnost státu**

za škodu nenastává; příčinou újmy může být jen ta okolnost, bez jejíž existence by škodný následek nevznikl. Přitom nemusí jít o příčinu jedinou, nýbrž stačí, jde-li o jednu z příčin, která se podílí na nepříznivém následku, o jehož odškodnění jde, a to o příčinu podstatnou.“

V rozsudku pak Nejvyšší soud uzavřel, že „**sebevražedný záměr, tedy rozhodnutí zadrženého spáchat sebevraždu, byl bezprostřední příčinou jeho úmrtí, bez něhož by ke vzniku újmy nedošlo. K dokonání sebevražedného úmyslu však došlo po jeho zadržení policisty, kteří, v rozporu s právními předpisy, zadrženému neodebrali mikinu s tkaničkou, čímž došlo k jednoznačnému porušení norem sloužících k ochraně života a zdraví zadržených osob.“**

Jak už bylo předesláno v úvodu, povinnost chránit zdraví a pohodu zadržených osob zahrnuje též povinnost přijmout přiměřená opatření k ochraně těchto osob před sebepoškozením. V rozebíraném případě bylo prokázáno, že policisté porušili opatření přijatá na ochranu zdraví a života zadrženého. Odvolací soud však bez provedení jakéhokoliv dalšího dokazování uzavřel, že zadržený mohl dokonat sebevražedný čin i prostřednictvím jiné části oděvu či jiným způsobem. S tímto závěrem se však Nejvyšší soud nemohl ztotožnit, neboť dle jeho názoru je nesprávná úvaha o tom, že neodebrání mikiny zadrženému nemohlo a priori představovat jednu z rozhodujících příčin přičitatelných žalované z hlediska smrti a tato úvaha pomíjí teorii ochranného účelu normy.[\[11\]](#)

Nejvyšší soud tak rozhodnutí nižších soudů **zrušil** a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Na odůvodnění svého postupu Nejvyššího soudu mimo jiné uvedl: „**Pokud v daném případě došlo k nesprávnému úřednímu postupu policistů spočívajícím v porušení ochranné normy přijaté k ochraně života a zdraví zadržených osob, pak v případě, že v navazujícím řízení nebude žalovanou spolehlivě prokázáno, že by zadržený spáchal sebevraždu i přes dodržení citovaných povinností policistů (odebrání mikiny a provádění kontrol ve stanovených časových intervalech), bude podmínka naplnění příčinné souvislosti mezi nesprávným úředním postupem policistů a vzniklou škodou dána. Řečeno jinak: porušení ochranného účelu normy ze strany škůdce zpravidla předpokládá existenci příčinné souvislosti i navazující vznik jeho odpovědnosti za škodu či újmu tehdy, spočívá-li škoda (újma) v porušení toho právem chráněného zájmu, k jehož ochraně byla daná norma přijata. Je pak na škůdci, aby závěr o předpokládané existenci příčinné souvislosti vyvrátil prokázáním takové (jiné) skutečnosti, která je způsobilá vést k přetržení příčinné souvislosti.“**

Závěr

Česká republika - Ministerstvo spravedlnosti, která je v takových případech v postavení žalované, tak bude muset vždy prokázat, že by zadržený spáchal sebevraždu, případně si ublížil na zdraví, i kdyby zasahující policisté dodrželi relevantní právní předpisy (v rozebírání případě například tím, že by zadrženému odebrali mikinu a prováděli jeho kontrolu minimálně jednou za hodinu). Pokud by toto neprokázala, byla by dána podmínka naplnění příčinné souvislosti mezi nesprávným úředním postupem policistů a vzniklou škodou.

Je tomu tak zejména proto, že zákon č. [82/1998](#) Sb. zakládá objektivní odpovědnost státu, pro jejíž vznik je zapotřebí, aby byly současně splněny tři předpoklady, a to nesprávný úřední postup či nezákonné rozhodnutí, vznik škody a příčinná souvislost mezi nezákonným rozhodnutím či nesprávným úředním postupem a vznikem škody. Zde se nevyžaduje zavinění škůdce jako další nezbytný předpoklad pro vznik odpovědnosti za újmu. Zavinění je totiž dalším předpokladem pro vznik subjektivní odpovědnosti. Objektivní odpovědnosti dle zákona č. [82/1998](#) Sb. se navíc nelze zprostit (liberovat), a ani není možné se vyvinit (exkulповat) prokazováním, že škůdce škodu nezavinil, protože v tomto případě se zavinění nezkoumá.

Mgr. Hana Šaročová,
advokátní koncipientka

[Advokátní kancelář Brož & Sokol & Novák s.r.o.](#)

Sokolská třída 60
120 00 Praha 2

Tel.: +420 224 941 946

e-mail: advokati@akbsn.eu

[1] Čl. 2 odst. 1 věty první Úmluvy o ochraně základních práv a svobod.

[2] Srov. rozsudek ESLP ze dne 28. 10. 1998, ve věci Osman proti Spojenému království, stížnost č. 23452/94.

[3] Podle § 205 odst. 1 písm. b), odst. 4 písm. c) zákona č. [40/2009](#) Sb., trestní zákoník.

[4] Podle § 276 odst. 1, odst. 2 písm. b), písm. c) zákona č. [40/2009](#) Sb., trestní zákoník.

[5] Podle § 228 odst. 1, odst. 3 zákona č. [40/2009](#) Sb., trestní zákoník.

[6] Zákon č. [82/1998](#) Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. [358/1992](#) Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád).

[7] K nesprávnému úřednímu postupu mělo dojít ve smyslu § 13 odst. 1 věty první zákona č. [82/1998](#) Sb., spočívajícího v porušení § 29 odst. 1 zákona č. [273/2008](#) Sb., o Policii České republiky, čl. 16 odst. 2 a 4 závazného pokynu, čl. 10 odst. 2 závazného pokynu policejního prezidenta č. 159/2009 ze dne 2. 12. 2009, o eskortách, střežení osob a o policejních celách, a pokynu ředitele Obvodního ředitelství policie Praha II č. 144/2012.

[8] Dle čl. 16 odst. 4 závazného pokynu policejního prezidenta č. 159/2009 ze dne 2. 12. 2009, o eskortách, střežení osob a o policejních celách.

[9] Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2007, sp. zn. 25 Cdo 915/2005, nebo ze dne 6. 11. 2007, sp. zn. 25 Cdo 3334/2006.

[10] Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 2. 2015, sp. zn. 25 Cdo 1222/2012, či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 8. 2017, sp. zn. 25 Cdo 3285/2015.

[11] Teorie ochranného účelu normy je institut, který stojí na hranici mezi protiprávností (např. nesprávným úředním postupem) a kauzálním nexem. Tento institut pak vymezuje rozsah odpovědnosti škůdce za újmu. Nejde však o nástroj pro vymezení konkrétního rozsahu náhrady újmy, kterou je škůdce povinen uhradit. Ochranný účel normy pouze stanovuje, kterým poškozeným a na jakých jejich porušených právech má škůdce újmu nahradit. Právo na zdraví a života je právem absolutním, na jehož ochranu se vztahuje institut ochranné normy a jejího ochranného účelu. Ochrannou normou je přitom třeba rozumět každou právní normu, jež má sloužit k ochraně zájmů určité osoby.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)